

Suomen Pysyvä Edustusto Bryssel EUE

NEUVOSTORAPORTTI EUE2020-00768

EUE Holm Mikko(UM), Kytölä
Pirjo(UM), Lehtinen Jonna(UM),
Peltola Janne(UM), Heikkilä
Maija(TEM)

09.03.2020

JULKINEN

Asia

Kilpailukykyneuvosto

Kokous

Kilpailukykyneuvosto 27.02.2020 - 28.02.2020

Sisämarkkinat ja teollisuuspäivänä 27.2. ministerit kävivät politiikkakeskustelun Euroopan vihreän kehityksen ohjelmasta teollisuuspolitiikan näkökulmasta. Komissio painotti ohjelman merkitystä ja teollisuuden muutoksen tarvetta sekä sitä, että teollisuuden muutos ilmastoneutraaliksi luo myös mahdollisuuksia. Keskusteluissa korostettiin vihreän ohjelman kunnianhimoista täytäntöönpanoa sekä teollisuuden muutoksen tukemista.

Ministerit kävivät myös politiikkakeskustelun sisämarkkinoiden toimivuusraportista. Komissio alleviivasi sisämarkkinoiden merkitystä kilpailukyyn parantajana ja jäsenmaiden roolia sisämarkkinoiden toimeenpanossa. Keskustelussa nousi esiin sisämarkkinoiden digitaalisen aspektin merkitys sekä sisämarkkinoiden jäljellä olevien esteiden purkamisen ja toimeenpanon tärkeys.

Ministerit hyväksyivät päätelmät paremmasta sääntelystä.

Muissa asioissa muun muassa komissio esitteli uuden komission työohjelmaa kasvun ja kilpailukyyn näkökulmasta sekä tiedotti Covid-19:n vaikutuksesta EU:n teollisuuteen.

Tutkimuspäivänä 28.2. Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutin strategisesta innovaatioagendasta saavutettiin jo Suomen puheenjohtajuuskaudellaan pitkälle valmisteleman tekstin hengessä osittainen yleisnäkemykset ja käytiin keskustelu kansainvälisen TKI-yhteistyön tärkeistä ja strategisista merkityksistä Euroopalle.

TORSTAI 27. HELMIKUUTA 2020 (klo 9.30)

1. Esityslistan hyväksyminen

Hyväksyttiin asiakirjan 6156/1/20 mukaisesti.

SISÄMARKKINAT JA TEOLLISUUS

Muut kuin lainsäädäntöasiat

2. Euroopan vihreän kehityksen ohjelma – siirtyminen ilmastoneutraaliuteen ja kiertotalouteen

PJ pohjusti keskustelua nostamalla esiin Euroopan energiaintensiivisen teollisuuden ja sen roolin Euroopan taloudessa. Erityisesti tämän sektorin tukeminen kohti vähähiilisyyttä on tärkeää. Eurooppalaisen teollisuuden on siirryttävä myös kohti puhtaampaa kiertotaloutta. Miten voidaan tukea teollisuutta tavoitteisiin pääsemisissä? Kuinka voidaan vähentää hiilivuotoa, miten digi helpottaa kiertotalouteen siirtymistä?

Komissio (komissaari Thierry Breton) totesi, että Euroopan vihreän kehityksen ohjelmalla (vihreä ohjelma) pyritään siihen, että Eurooppa on ensimmäinen ilmastoneutraali maanosa vuoteen 2050 mennessä. Tämän myötä on tarve uusille investoinneille ja innovaatioille. Ohjelman tarkoitus on ohjata investointeja vihreisiin teknologioihin ja palveluihin. Tammikuussa esitelty myös vihreän kehityksen investointisuunnitelma, joka vastaa näihin tarpeisiin. Tämä kaikki edellyttää teollisuudelta selkeää sitoutumista.

Maaliskuussa julkaistavan teollisuusstrategian myötä EU:n teollisuus pystyy hyötymään mahdollisuuksista. Voidaan luoda myönteiset edellytykset ja pidemmälle meneviä horisontaalisia toimenpiteitä koko arvoketjujen osalta. Hyvä esimerkki tästä on eurooppalainen akkuallianssi ja IPCEI-instrumentti, jonka myötä on tarkoitus antaa julkista tukea 17 yritykselle 17 jäsenvaltiosta. Myös uusi pk-yritys-strategia tukee eurooppalaisen teollisuuden vahvistamista edistämällä pk-yritysten kansainvälistymistä.

Komissio tulee julkistamaan myös kiertotalouden toimintasuunnitelman, jolla on tarkoitus parantaa resurssitehokkuutta. Siinä esitetään uudenlaisia toimenpiteitä, joilla voidaan vähentää ympäristövaikutuksia ja joilla ohjataan kuluttajia suosimaan tuotteiden uudelleenkäyttöä ja korjaamista. Tarkoitus on vähentää jätteiden syntymistä ja käyttää niitä enemmänkin resursseina. Myös digitalisaatio tulee olemaan kestävyystavoitteiden saavuttamisessa tärkeää, mm. tekoäly- ja lohkoketju-sovellukset.

Komissio painotti, että kyseessä on kokonaisen sukupolven ohjelma. Tulee ottaa käyttöön kaikki välineet, joilla toimijoita voidaan tukea tässä siirtymässä. Erityistä huomiota laitetaan rahoitusinstrumentteihin – myös hiilitullivero.

Kilpailukyky ja kasvu -työryhmän korkeantason kokoonpanon puheenjohtaja kertoi työryhmän näkemyksistä vihreään ohjelmaan. EU:n tulisi globaalisti pyrkiä kohti ilmastoneutraalia taloutta, tämä vaatii teollisuuden mobilisoimista. Avainsanat vihreän ohjelman osalta ovat kunnianhimo ja tasapaino. Toimeenpanon on kuitenkin oltava oikeudenmukaista.

Lähes kaikki jäsenmaat käyttivät puheenvuoron. Keskustelussa painotettiin vihreän ohjelman kunnianhimoista täytäntöönpanoa. Keskustelussa nousi esiin se, että teollisuuden muutos ilmastoneutraaliksi on tarpeen, mutta sitä on tuettava – erityisesti energiaintensiivistä teollisuutta. IPCEIt mainittiin hyvänä esimerkkinä toimivasta teollisuuspolitiikka-instrumentista, jolla teollisuutta voidaan ohjata ja tukea muutoksessa. Vetyteknologiaan liittyvän IPCEI-ohjelman käynnistämisen tarpeellisuutta tuotiin esiin monessa puheenvuorossa. Usea jäsenmaa korosti oikeudenmukaisen siirtymän merkitystä. Keskustelussa painotettiin myös tasapuolisten toimintaedellytysten sekä kilpailusääntöjen merkitystä.

Suomi korosti horisontaalisen politiikkatoimien merkitystä kilpailukyvyn parantamiseksi ja tasapuolisten toimintaedellytysten luomiseksi. Uuden teollisuuspolitiikkastrategian tulisi perustua ilmastoneutraaliin ja kiertotalouteen perustuvaan teollisuuteen sekä erityisesti sisämarkkinoiden toiminnan tehostamiseen. Myös biotaloudella on avainrooli vihreän ohjelman toimeenpanossa.

Komissio totesi loppupuheenvuorossaan, että vihreän ohjelmaa ei pidä nähdä vain rajoitteena, vaan sitä kautta voidaan myös päästä johtavaan asemaan useilla (teollisuuden) aloilla. Toimeenpanossa rahan merkitys on kuitenkin suuri, siksi mm. valtiontukisääntöjä pitää tarkastella. Kansainvälisessä mielessä pitää kiinnittää huomiota reiluun kilpailuun ja hiilivuotoon.

3. Päätelmät paremmasta sääntelystä "Kilpailukyvyn sekä kestävän ja osallistavan kasvun varmistaminen"

Neuvosto hyväksyi yksimielisesti päätelmät paremmasta sääntelystä. Päätelmät koskevat laajasti koko paremman sääntelyn politiikkaa. Eniten keskustelua käytiin kuitenkin jo valmisteluvaiheessa yksi yhdestä -periaatteesta (one in one out). Jäsenvaltioista Ranska, Belgia ja Luxemburg jättivät kilpailukykyneuvoston pöytäkirjaan lausuman, koska katsovat, että päätelmissä otetaan liian pitkälle meneviä kannanottoja siitä, miten komission pitäisi käytännössä toteuttaa yksi yhdestä -periaatetta. Toisaalta eräät jäsenvaltioista, muun muassa Saksa ja Tanska, katsoivat, että päätelmien yksi yhdestä -periaatteeseen liittyvät kirjaukset ovat oikeanlaisia.

Komissio (varapuheenjohtaja Sefcovic) korosti vaikutusarvioinneille perustuvan sääntelypolitiikan merkittävyyttä. Unionin paremman sääntelyn politiikka on muun muassa OECD:n arvioissa arvostettu korkeatasoiseksi. Komissio tulee linjaamaan yksi yhdestä -periaatteen sisältöä keskusteltuaan jäsenvaltioiden ja intressiryhmien kanssa. Periaatteeseen kohdistuu monenlaisia odotuksia. Komissio tulee edelleen vaatimaan vaikutusarviointia kaikista merkittävistä sääntelyhankkeista. Komissio antaa paremman sääntelyn tiedonannon huhtikuussa.

4. A-kohtien hyväksyminen

Hyväksyttiin asiakirjan 6157/20 mukaisesti.

5. Eurooppalainen ohjausjakso – Sisämarkkinoiden toimivuusraportti

Komissio (komissaari Thierry Breton) esitteli sisämarkkinoiden toimivuusraporttia. Raportin mukaan sisämarkkinoiden myötä mm. kuluttajien valintamahdollisuudet ovat laajentuneet ja hinnat alentuneet. Raportti kiinnittää huomiota ympäristönsuojeluun ja kuluttajansuojaan. Sisämarkkinoiden kehittämiseksi digitalisaatioon liittyvän infrastruktuurin olisi parannettava. Sisämarkkinoiden kehittämisen esteinä ovat markkinoiden pirstoutuminen, hallinnolliset esteet ja pätevyyksien tunnustaminen. Komissio alleviivasi sisämarkkinoiden merkitystä kilpailukyvyn parantajana ja jäsenmaiden roolia sisämarkkinoiden toimeenpanossa.

Lähes kaikki jäsenmaat käyttivät puheenvuoron. Puheenvuorossa kannatettiin sisämarkkinoiden toimivuusraportin käyttämistä jatkossakin osana eurooppalaista ohjausjakson tarkastelua. Keskustelussa painotettiin sisämarkkinoiden digitaalista aspektia sekä sisämarkkinoiden jäljellä olevien esteiden purkamista ja toimeenpanon tärkeyden. Tässä kohtaa muutama jäsenmaa toi esiin palveluiden ilmoitusmenettelyehdotuksen merkityksen ja sen loppuunsaattamisen. Usea jäsenmaa alleviivasi kilpailusääntöjen merkitystä myös

sisämarkkinoilla. Jäsenmaat myös totesivat odottavansa komission tiedonantoa sisämarkkinoiden esteistä ja sisämarkkinasääntöjen paremmasta toimeenpanosta.

Suomi korosti sisämarkkinoiden toimeenpanon merkitystä kilpailukyvyn vahvistamisessa – myös Euroopan vihreän kehityksen ohjelman kannalta. Suomi kannatti sisämarkkinoiden toimivuusraportin käyttöä myös jatkossa.

Komissio totesi tulkinneensa keskustelua siten, että jäsenmaat tukivat sisämarkkinoiden toimivuusraportin käyttöä myös jatkossa osana eurooppalaisen ohjausjakson tarkastelua. Komissio totesi, että maaliskuussa julkaistava teollisuuspolitiikkastrategia varmasti ohjeistaa meitä kaikkia siitä, millaisia sisämarkkinatoimenpiteitä tarvitaan.

Muut asiat

6. a) Komission työohjelma 2020 (sisämarkkinoita ja teollisuutta koskevat näkökohdat)

Komissio (komissaari Thierry Breton) esitteli uuden komission työohjelman painopisteitä kasvun ja kilpailukyvyn näkökulmasta. Kilpailukykysektorilla merkittävimpiä aloitteita ovat vihreän kehityksen ohjelma Green Deal, helmikuussa julkaistu digitalisaatio-paketti sekä maaliskuun puolivälissä julkaistava teollisuus- ja sisämarkkinapaketti. Digitalisaatio-paketista komissio korosti ”taistelua datan herruudesta”. Euroopassa on paljon yritysten välistä dataa, teollisuusdataa, jota Euroopan pitää käyttää hyväkseen. Teollisuuspolitiikkatiedonannon osalta komissio luetteli sen keskiössä olevia asioita: kiertotalous, kauppapolitiikka, tasapuoliset toimintaedellytykset, kilpailupolitiikka ja taidot. Kyseessä on siis varsin holistinen strategia. Sisämarkkinoiden osalta tarpeen tehokas täytäntöönpano – myös digitaalisessa mielessä. Myös pk-yritykset ovat tärkeitä.

Muutama jäsenmaa käytti puheenvuoron. Kommenteissa nousi esiin erityisesti sisämarkkinoiden ja palveluiden merkitys teollisuuden kilpailukyvyllä sekä pk-yritysten merkitys. Myös kilpailupolitiikan merkitystä suhteessa kolmansiin maihin tuotiin esiin.

b) Covid-19:n vaikutus EU:n teollisuuteen

Komissio (komissaari Thierry Breton) kertoi komission toimista korona-viruksen suhteen. Komission puolelta asiaa johtavat terveyskomissaari Stella Kyriakides ja kriisinhallinnasta vastaavan komissaari Janez Lenarčič. Komissio nosti esiin 232 miljoonan euron rahoituspaketin, joka osoitetaan eri sektoreille viruksen maailmanlaajuisen varautumisen, ehkäisyn ja torjunnan lisäämiseksi. Tästä 114 miljoonalla eurolla tuetaan Maailman terveysjärjestöä ja 100 miljoonaa euroa menee kiireellisesti tarvittavaan tutkimukseen, joka liittyy diagnostiikkaan, terapiaan ja ennaltaehkäisyyn, mukaan lukien 90 miljoonaa euroa innovatiivisten lääkkeiden aloitteen kautta, joka on EU:n ja lääketeollisuuden välinen kumppanuusohjelma. KOM totesi, että taloudelliset vaikutukset tulevat olemaan merkittävät, koska tuotantoketjut ovat globaaleja. Kokonaisanalyysia pitää tarkentaa kaiken aikaa, mutta vaikutus Euroopan talouteen tulee olemaan suuri. KOM ehdotti, että teollisuusministerien pitäisi keskustella aiheesta yhdessä lisää tulevien viikkojen aikana.

Kymmenkunta jäsenmaata piti puheenvuoron. Keskustelussa nousi esiin tarve kattavalle analyysille tilanteesta sekä kannatusta teollisuusministerien tapaamiselle aiheesta.

Komissio kiitti huomioista ja totesi lähettävänsä ministereille kyselyn korona-viruksen taloudellisista vaikutuksista.

PJ ei ottanut kantaa teollisuusministerien ylimääräisen kokoukseen.

c) Tšekin yritysten sisämarkkinoiden esteitä koskevan tutkimuksen tulokset ja kansainvälisen konferenssin "EU:n sisämarkkinat pk-yritysten näkökulmasta" päätelmät (Praha, 16. tammikuuta 2020)

Asiakohdat c ja d esiteltiin yhdessä.

Tšekki esitteli yrityksille tekemänsä sisämarkkinoiden esteitä koskevan selvityksen tuloksia sekä johtopäätökset Prahassa 16.1.2020 pidetystä kansainvälisestä ”Pk-yritykset ja sisämarkkinat” -konferenssista. Selvityksen mukaan sisämarkkinoiden esteet koetaan varsin erilaisiksi tavara- ja palvelupuoella, joista jälkimmäisen katsotaan olevan haasteellisempi markkina. Palvelupuoella suurimpia esteitä ovat työntekijöiden lähettämisen ja paikallisten työntekijöiden palkkaamisen hallinnolliset esteet, paikallisten viranomaisten käyttäytymisen ennakoitavuuden puute sekä hitaat hallinnolliset menettelyt. Tavaramarkkinoiden kannalta merkittävimmät esteet olivat mm. verotus, kohdemarkkinoita koskevan tiedon puute sekä tarjouskilpailuihin osallistumisen ongelmat. Tulosten perusteella korjaavia toimenpide-ehdotuksia ovat suhteellisuuden ja avoimuuden välttämättömyys palvelukauppaa ja sosiaaliturvaa koskevissa hallinnollisissa kysymyksissä sekä palvelujen ilmoitusmenettelyn parantaminen.

d) Sisämarkkinoiden esteitä käsitelleen yritystutkimuksen tulokset

Liettua esitteli selvityksensä koskien liettualaisten yritysten kohtaamia sisämarkkinoiden esteitä. Selvitykseen osallistui yli 80 vastaajaa eri talouden sektorilta, suurin osa vastaajista oli pk-yrityksiä. Tulokset osoittavat, että suurimmalla osalla yrityksistä on esteitä päästäkseen toisen EU:n jäsenvaltion markkinoille ja noin 50 prosentilla yrityksistä markkinoille pääsy vie vähintään yhden vuoden. Viisi esille nousutta estettä ovat: 1) tavaroiden tunnustamiseen liittyvät ongelmat 2) kieliesteet 3) sääntelyerot EU:n alueella 4) verkkopalvelujen puute sekä 5) monimutkaiset lupamenettelyt.

Muutama jäsenmaa käytti puheenvuoron ja kiitti sekä Tšekkiä että Liettuaa hyödyllisistä selvityksistä.

PERJANTAI 28. HELMIKUUTA 2020 (klo 10.00)

TUTKIMUS

Lainsäädäntökäsittelyt

(Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

7. Liite Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutin (EIT) strategiseen innovaatio-ohjelmaan

Puheenjohtaja tavoitteli neuvoston osittaista yleisnäkemyistä strategisesta innovaatioagendasta ja kiitti Suomea erinomaisesta pohjatyöstä tekstin osalta. Pj on tehnyt lisäyksiä avoimuuden ja maantieteellisen kattavuuden saavuttamiseksi, uuden korkeakoulujen innovaatio- ja yrittäjyyskapasiteettia nostavan HEI-toimen selkeyttämiseksi, uusien KICien aikataulutuksesta

ja valinnasta sekä ensimmäisen aallon KICien rahoituksen ehdoista 15 vuoden jälkeen. Lisäksi merentakaiset alueet liitettiin kelvollisiksi alueelliseen innovaatio-ohjelmaan (RIS).

Komissio totesi, että tekstissä säilyvät komission ehdotuksen keskeiset elementit ja kaiken kaikkiaan ei ole tarkoitus muuttaa EIT:tä radikaalisti vaan saattaa Horisontti Euroopan kanssa linjaan. Uusien KICien aikataulu voisi komission mielestä olla rivakampikin, ja alueellisen innovaatio-ohjelman RISin maksimibudjetille ei olisi ollut välttämätöntä asettaa maksimia.

Jäsenmaiden puheenvuoroissa nousivat eteläisen ja itäisen Keski-Euroopan maiden toiveet RIS-budjetin edelleen nostamiseen sekä uuden budjettilinjan perustamiseen uusien EIT-paikalliskeskusten synnyttämistä varten. Unkari jätti deklaration RIS-budjetin linkittymisestä MFF-kokonaisuuteen. Useat maat, ml. Suomi, pitivät kuitenkin saavutettua tekstiä hyvänä ja tasapainoisena, ja osittainen yleisnäkemyks saavutettiin.

Muut kuin lainsäädäntöasiat

8. Strateginen lähestymistapa kansainväliseen yhteistyöhön tutkimuksessa ja innovoinnissa

Komissaari Gabriel kiitti keskustelun järjestämisestä ja piti sitä tärkeänä suunnannäyttäjänä tilanteessa, jossa Brexitin vuoksi kansainvälisen yhteistyön puitteita Horisontti Eurooppa – ohjelmassa ei olla päästy edistämään toivotulla tavalla. Gabriel korosti, että komissio on kuitenkin käynyt alustavaa ja positiivista keskustelua useiden tärkeiden kumppanimaiden kanssa, kuten Japani ja Kanada. Pilarikohtaisen liitännäisyyden osalta globaalien haasteiden ratkomiseen keskittyvä 2. pilari on selkein mahdollisuuksien ja kiinnostuksen kohde. Neljästä eri maakategoriasta kolmessa on jo selkeästi referoidut puitesopimukset (esim. EEA-maat tai EU-hakijamaat), ja näissä olisi tärkeä päästä positiivisesti eteenpäin mahdollisimman pian. Gabriel kuitenkin korosti, että kaikkien kolmansien maiden osalta pidetään tulevaisuudessa tarkasti huolta, että yhteistyösuhteista tulee entistä vastavuoroisemmat myös maksujen ja saantien näkökulmasta.

Jäsenmaat painottivat vahvasti kansainvälisen yhteistyön edistämisen tärkeyttä nimenomaan tutkimus- ja innovaatiopolitiikassa. Sävyeroja oli lähinnä yhteistyön avoimuuden käytäntöön panon osalta. Useat maat nostivat erityisesti Sveitsin hankalan tilanteen EFTA-, mutta ei EEA-maana, pikaisesti ratkaistavaksi. Myös tarve huolehtia länsi-Balkanin maista, Afrikka-suhteesta ja -mahdollisuuksista sekä USA:n kanssa erityisesti käytännön projektisopimustason ongelmien ratkomisesta tuli esille. Israelin täysliitännäisyyden edistäminen tulevaan ohjelmaan tuli Saksan johdolla esille. Myös Suomi omalta osaltaan kannusti komissiota käymään alustavia neuvotteluja mahdollisimman pikaisesti tärkeimpien globaalien TKI-kumppanimaiden kanssa, jotta.

Puheenjohtajan taustapaperin toinen kysymys koski aivokiertoa (brain circulation) ja vaikka kontekstina oli kansainvälinen yhteistyö, niin Romanian johdolla käynnistyi sivukeskustelu Euroopan sisäisestä tutkijoiden palkkatasa-arvosta. Keskustelu oli reaktio komissaari Gabrielin joissain aiemmissa yhteyksissä väläyttämään mahdollisuuteen pilotoida samapalkkaisuutta Marie Skodolwska-Curie-tutkijavaihto-ohjelman puitteissa ja tähän nyt monet erityisesti itä-Euroopan maat muutamien etelä-Euroopan maiden säestämänä aktiivisesti antoivat tukeaan. Pohjoismaat, Saksa, Ranska, Irlanti, Hollanti ja Belgia kuitenkin ottivat tiukan linjan: palkka-asiat ovat kansallista kompetenssia, saavutettua Horisontti Eurooppa –yhteisymmärrystä parlamentin kanssa on kunnioitettava nk. Widening-toimien osalta, ja esimerkiksi korjauskertoimet tulee pitää käytössä. Jotkut, ml. Suomi (Talent Boost), toivat esille omia kansallisia toimiaan houkutella ja pitää osaajia maassaan.

Komissaari Gabriel oli tyytyväinen, että keskustelu antoi toivottua osviittaa kansainvälisen yhteistyön raamien hahmottamiselle tulevalla ohjelmakaudella, ja painotti pääsyä globaaleihin tutkimusinfrastruktuureihin ja vielä kerran vastavuoroisuutta lähestymistapana. Aivokierto-keskustelun osalta komissaari totesi, että myös koulutus- ja tutkimuspolitiikan yhteisiä toimia tarvitaan uramahdollisuuksien kehittämiseen. Palkkakeskustelun osalta hän tyyntytteli, että tarkoitus oli vain pilotoida minimipalkkausta, mutta ottaa keskustelun viestit nyt tutkintaan.

Puheenjohtaja tuki komissaarin huomioita ja päätti keskustelun korostamalla tiedediplomatian merkitystä ja vetämällä yhteen jäsenmaiden toiveet siitä, että seuraavien kuukausien aikana on edistytävä keskusteluissa erityisesti Sveitsin, Israelin, Iso-Britannian, USAn, Kanadan ja Japanin kanssa.

Muut asiat

Suomen edustajat

EMI Mika Lintilä virkamieskuntineen

Asiakirjat

Asiakohdittain

Liitteet

Viite

Asiasanat	kilpailukyky, kilpailukykyneuvosto, sisämarkkinat, teollisuus, teollisuuspolitiikka, tiede, tutkimus, innovaatiot
Hoitaa	LVM, OKM, OM, TEM, UM
Tiedoksi	ALR, EUE, LIIVI, MAVI, MMM, PLM, SM, STM, TRAFI, TULLI, VM, VNK, VTV, YM